

METODA PROJEKTU¹

Jest to przedsięwzięcie edukacyjne o zaplanowanym charakterze i konkretnie określonym celu. Polega na tym, że uczniowie realizują zadania w oparciu o przemyślane wcześniej założenia. Najważniejszym elementem projektu jest samodzielna praca uczniów rozwijająca ich zdolności, zainteresowania poznawcze, a także umiejętności planowania i realizowania działań. Duże znaczenie ma też umiejętność pracy zespołowej, wdrażanie do odpowiedzialności za działania grupy i wkład swojej pracy. Jest to metoda twórczego rozwiązywania problemów, dlatego rozwija myślenie, kreatywność i wyobraźnię uczniów. Nauczyciel pełni rolę doradcy, udziela pomocy, wskazówek i wyjaśnień (w zależności od możliwości rozwojowych dzieci).

Projekt wymaga szerokiego spojrzenia, wyjścia poza szkolne nauczanie, dostrzeganie rzeczy i zjawisk we wzajemnych związkach. Wymaga wysiłku intelektualnego, aktywności przy zdobywaniu wiedzy o świecie z rozmaitych źródeł informacji. W projekcie wiedza ucznia, jego umiejętności i postawy ściśle są ze sobą sprzężone, pozwalają zdobywać nowe doświadczenia edukacyjne w sferze społecznej, kulturowej, komunikacyjnej – jest to jedna z wartościowszych metod zdobywania i porządkowania wiedzy dziecka o świecie.

W programie *Edukacja dla przyszłości. Uczmy się uczyć poznając siebie i świat* zaplanowano do realizacji sześć projektów badawczych. Wszystkie są tematycznie związane z bliskim otoczeniem życia dziecka i dotyczą zagadnień regionalnych i społecznych. Oparte są o zasadę współpracy rówieśników z klasy, ale też obejmują relacje międzygeneracyjne, co sprzyja międzypokoleniowej konsolidacji. Zatem proponowane projekty wynikają zarówno z celów wychowawczych, jak i dydaktycznych realizowanych w edukacji wczesnoszkolnej. Dobrze integrują wielopłaszczyznowe zadania edukacyjne, wdrażają do samodzielnego uczenia się, rozwijają myślenie krytyczne i predyspozycje intelektualne, a także wyzwalały postawy przedsiębiorcze. Ponadto wdrażają do wyrażania swoich opinii, ale i słuchania argumentów innych uczniów, uczą kompromisu, dokonywania oceny i samooceny.

Nauczanie metodą projektu wymaga opracowania przez nauczyciela klarownej instrukcji zawierającej jasne i konkretne wskazówki dla uczniów, wyjaśniające na czym polega praca tą metodą aktywizującą.

¹ Uwaga metodyczna do wszystkich proponowanych projektów: To nauczyciel decyduje, biorąc pod uwagę wiek dziecka i jego możliwości rozwojowe, w jakim zakresie projekt będzie realizowany i w której klasie. Formułowane dla grup pytania są treściowo obszernie, dlatego z propozycji można wybrać tylko np. 1 lub 2 pytania. Podejście nauczyciela elastyczne i rozsądne da dzieciom poczucie satysfakcji i sprawstwa w działaniu metodą projektu edukacyjnego.

Przygotowanie przez nauczyciela instrukcji do projektu edukacyjnego²

Nauczyciel pracując metodą projektu badawczego powinien uwzględnić następujące elementy:

- Temat projektu (jego cel),
- Zadania, jakie trzeba zrealizować i czas realizacji,
- Źródła informacji (z jakich materiałów skorzystać, osoby, instytucje),
- Terminy konsultacji uczniów z nauczycielem,
- Termin prezentacji, czas na prezentację, sposoby prezentacji (rodzaj prezentacji – rezultat),
- Kryteria oceny projektu,
- Członkowie 5–6-osobowych grup, jasno określić kto za co odpowiada (każdy powinien być za coś odpowiedzialny; na początku można dopuszczać dobór dzieci do grup według ich uznania, bo wtedy mają do siebie zaufanie – zazwyczaj te wybory dokonują się pomiędzy najbliższymi przyjaciółmi/kolegami). W każdej grupie należy wybrać lidera grupy.

Przebieg zajęć

- 1) Zainicjowanie tematu projektu:
 - Temat może proponować nauczyciel,
 - Nauczyciel może dać uczniom kilka tematów do wyboru,
 - Nauczyciel może określić obszar tematyczny, a tematy mogą proponować uczniowie.
- 2) Wybór tematu (lub sformułowanie, gdy proponuje go nauczyciel).
- 3) Omówienie celu projektu (mogą w ten etap być włączeni uczniowie) – warto uświadamiać dzieciom, co nam da realizacja projektu.
- 4) Odniesienie do instrukcji projektu, ustalenie:
 - Zadań do realizacji przez poszczególne grupy (5–6-osobowe),
 - Dobór dzieci do grup, wybór lidera w każdej grupie,
 - Określenie konkretnego czasu na realizację zadań projektowych,
 - Ustalenie kontaktu z nauczycielem – konsultacje w trakcie realizacji projektu,
 - Z jakich informacji korzystać, z jakich źródeł (np. osoby, instytucje, książki, Internet),
 - Terminu prezentacji projektów przez grupy i czasu przeznaczonego na prezentację,
 - Sposobu prezentacji rezultatów projektu (np. notatki na plakacie, zdjęcia, nagrania głosowe, ilustracje lub mapa myśli, krótka prezentacja multimedialna, opracowanie materiałów i zebranie ich w segregatorze itp.),
 - Wypracowanie z uczniami kryteriów oceny projektu (np. systematyczność pracy, zaangażowanie wszystkich osób, podział zadań w grupie, wykorzystanie różnych źródeł informacji, sposób prezentacji, w tym język, jasność wypowiedzi, porządkowanie treści, udział całej grupy itp.)

UWAGA:

- W ogólnej instrukcji nauczyciel może nanosić zmiany, może dokonywać korekt (np. co do harmonogramu projektu).
- Przyjęcie harmonogramu projektu jest zawarciem kontraktu, który obowiązuje nauczyciela i uczniów.

² Ta instrukcja jest uniwersalna, dlatego przydatna może być do każdego tematu opracowanego metodą projektu edukacyjnego. Instrukcję przygotowano na podstawie: B. Kubiczek, *Metody aktywizujące*, Wydawnictwo NOWIK, Opole 2009, s. 88-89; I. Dzierzgowska, *Jak pracować metodami aktywnymi*, Wydawnictwo Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2004, s. 35-36.

Temat:

Jak tworzyć przewodnik turystyczny pt. „Nasza miejscowość”?

Cele ogólne:

- utrwalenie i pogłębianie historii swojej miejscowości jako małej ojczyzny
- poznanie dokonań sławnych/zasłużonych osób pochodzących z miejscowości
- poszerzanie wiedzy o zabytkach i miejscach o znaczeniu historycznym z najbliższego otoczenia
- rozwijanie umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji, w tym z wiedzy i doświadczenia innych ludzi
- rozwijanie umiejętności współpracy w zespole i umiejętności komunikowania się
- rozwijanie szacunku do sławnych osób pochodzących ze środowiska lokalnego
- rozwijanie patriotyzmu, identyfikowanie się z kulturą regionu

Cele operacyjne:

Uczeń:

- podaje i obrazuje w przewodniku kilka faktów z historii swojej miejscowości
- wymienia sławne/zasłużone osoby ze swojej miejscowości i umie powiedzieć, czego dokonały
- zna ważne historycznie miejsca z terenu swojej miejscowości i zabytki
- tworzy przewodnik korzystając z różnych źródeł wiedzy, prowadzi wywiady i obserwacje, robi zdjęcia i dokumentuje swoje spostrzeżenia
- współpracuje z kolegami w procesie gromadzenia informacji, tworzenia materiałów i prezentacji zebranego materiału

Metoda nauczania:

Projekt edukacyjny badawczy (zespołowy).

Forma organizacji zajęć:

Grupowa praca zróżnicowana.

Realizacja projektu:

ETAP 1

1. Ustalenie obszaru terytorialnego, który będzie obejmował projekt (np. granice miejscowości).
2. Omówienie źródeł informacji, które mogą być pomocne dzieciom: Internet, telewizja lokalna, prasa lokalna, magazyny fotograficzne i albumy przedstawiające zdjęcia z miejscowości, książki, przewodniki, mapy, lista osób do przeprowadzenia wywiadów itp.

3. Prezentacja kilku przewodników turystycznych – uczniowie mają zapoznać się z rodzajami informacji dostępnymi w przewodniku i wypisać, jakie dane o swojej miejscowości muszą zebrać, by opracować własny przewodnik.

Podzielenie informacji na kategorie: historia, znane osoby, zabytki.

- Historia: pochodzenie nazwy miejscowości, kiedy powstała miejscowość? Ilu wcześniej liczyła mieszkańców? Czy są jakieś wydarzenia historyczne ważne dla naszej miejscowości, jej rozwoju itp.? Jakie są ważne historycznie miejsca w naszej miejscowości? Ilu mieszkańców liczy obecnie?
- Znane osoby: Czy nasza miejscowość ma lub miała jakichś sławnych mieszkańców? Jakie dokonania mieli ci sławni ludzie? Kim byli? Kiedy żyli? Gdzie mieszkali? Czy są miejsca upamiętniające ich dokonania? Czy w naszej miejscowości są ulice nazwane ich nazwiskami? Czy współcześnie żyją osoby sławne, kto to jest i czym się zasłużył?
- Zabytki: Czy nasza miejscowość posiada miejsca ważne historycznie? Czy i jakie mamy zabytki? Kiedy one powstały? Jaka jest ich historia? Jak wyglądają?

Przydział zadań na grupy:

Grupa 1

Zebranie informacji na temat historii swojej miejscowości np. starych rycin, map przedstawiających miejscowość dawniej. Ewentualnie poznanie legend związanych z miejscowością (analiza książek w czytelniku, bibliotece, wywiady).

Zebranie materiału: Kiedy powstała nasza miejscowość? Jakie są ważne fakty z jej historii? Czy są jakieś legendy o niej? Jaki był jej status? Czy są ważne historycznie miejsca w naszej miejscowości? Czy mamy miejsca, na podstawie których możemy się przekonać jak wyglądała nasza miejscowość dawniej (np. ruiny zamku, fragmenty bruku, stare kamienice itp.)? Czy mamy muzeum naszej miejscowości, jeśli tak, to jakie źródła historyczne są tam zgromadzone?

Grupa 2

Zbieranie informacji o sławnych obecnie i dawnych mieszkańcach naszej miejscowości. Analiza pomników, tablic pamiątkowych, muzeów poświęconych sławnym mieszkańcom, ulotek, książek na ich temat, źródeł historycznych dostępnych w bibliotekach, Internecie, czytelnikach, muzeach. Ewentualnie dokumentacja fotograficzna: pomników, tablic pamiątkowych, nazw ulic pochodzących od nazwisk sławnych mieszkańców, domów, gdzie mieszkali – jeśli zachowały się do dnia dzisiejszego.

Ustalenie:

- Jakich mamy sławnych mieszkańców?
- Czy są sławni Polacy pochodzący z naszej miejscowości?
- Czego oni dokonali – z czego są znani?
- Kiedy żyli i gdzie mieszkali?

Grupa 3

Zebranie danych dotyczących aktualnego stanu miejscowości: liczba mieszkańców, obszar, władze, siedziba władz, miejscowa kultura (strój regionalny, język, skansen) infrastruktura, komunikacja miejska, nazwy ulic, ratusz, lista zabytków – ta grupa tylko dokumentuje wygląd zabytków, muzeów, sławnych miejsc ważnych historycznie, obecność i zaznaczenie również ważniejszych miejsc związanych z kulturą, sztuką, rozrywką (ale też np. kościoły, cmentarze).

Dokumentowanie zebranego materiału poprzez notatki, zdjęcia, wycinki z gazet, rysunki. Korzystanie z Internetu, lokalnej telewizji, gazet, map, przewodników, albumów, książek z zakresu regionalizmu.

Ustalenie:

Jaki mamy strój regionalny? Czy mamy jakieś piosenki regionalne, instrumenty, tańce? Czy na terenie naszej miejscowości działają zespoły regionalne pieśni i tańca? Jakiej? Jak długo działają? Kto w nich tańczy? Czy i jakie mamy uroczystości regionalne?

Grupa 4

Zebranie informacji o zabytkach znajdujących się w miejscowości. Analiza materiałów dostępnych w czytelnich i bibliotekach, Internecie, lokalnej prasie i telewizji. Odwiedzenie muzeów im poświęconych. Udokumentowanie ich aktualnego i dawnego wyglądu (tu może być współpraca grup 1 i 3) poprzez opis poprzedzony obserwacją i fotografowaniem. Sformułowanie notatek o historycznej ważności tych miejsc, ich roli – analiza książek, ulotek, tablic pamiątkowych, materiałów muzealnych, afiszy, gablot w muzeum.

Wywiad np. z pracownikiem muzeum/przewodnikiem/nauczycielką/-em historii.

Ustalenie:

- Jakie mamy zabytki w naszej miejscowości?
- Kiedy powstały, z jakiego okresu pochodzą?
- Jak wyglądają – cechy architektury?
- Jaką te budowle spełniały rolę dawniej, a jaką pełnią dziś?

ETAP 2

Tworzenie przez grupy swojej części przewodnika po miejscowości. Kompletowanie materiałów. Materiały mogą być zaprezentowane np. w formie książki z mapą, uzupełnioną o zdjęcia. Na aktualnej mapie miejscowości można zaznaczyć miejsca ważne historycznie, warte zobaczenia, opisane w przewodniku. Można również ustalić działy przewodnika: historia i zabytki, religia (cmentarz, kościoły), sławni mieszkańcy, rozrywka i kultura, władze miejscowości. Można zaznaczyć też miejsca związane z edukacją (szkołę, przedszkole) i opisać je.

ETAP 3

Prezentacja zebranego materiału przez uczniów.

ETAP 4

Ocena prac według wcześniej ustalonych zasad. Uczniowie oceniają własne prace – samoocena.

ETAP 5

Podsumowanie – można zrobić w formie rundki myślowymi kapeluszami E. de Bono: dzieci po kolei odpowiadają na pytania:

- Co jest zaletą mojej miejscowości? – żółty kapelusz.
 - Co jest minusem w mojej miejscowości? – czarny kapelusz.
 - Co w niej lubię, a czego nie? Jakiej mam odczucia? Czy i dlaczego lubię tu mieszkać? – czerwony kapelusz.
 - Co można byłoby zrobić, by mieszkańcy poznali historię/kulturę/sławnych mieszkańców naszej miejscowości? Co zmienilibyście w naszej miejscowości? Jak promować naszą miejscowość? – zielony kapelusz.
- Opracowanie ostatecznej wersji przewodnika – scalenie materiałów od wszystkich grup.

ETAP 6

Efektom projektu „Przewodnik po...” może być wystawa przewodnika np. w bibliotece szkolnej (można go udostępnić uczniom innych klas).